

TERORISMUS V KANADĚ: OD DOMÁCÍCH SKUPIN KE GLOBÁLNÍM SÍTÍM

TERRORISM IN CANADA: FROM DOMESTIC GROUPS TO GLOBAL NETWORKS

Miroslav MAREŠ
mmares@fss.muni.cz

Abstract

This article deals with the threat of terrorism in Canada. It analyzes the development of various forms of terrorism in Canada in historical context (domestic ethno-separatist terrorism, extreme left terrorism, eco-terrorism, extreme right terrorism, terrorism of diasporas and Islamist terrorism). The article identifies ideology, methods and goals of various terrorist groups in relation to Canadian government and population. It assesses the general impact of terrorism on Canadian security and on Canadian counter-terrorism policy.

Key words

Terrorism, Canada, security threat, human security, middle-power, counter-terrorism.

1. Úvod

Kanada byla v průběhu své moderní historie několikrát vystavena hrozbě terorismu. Její podstata se však značně měnila ve vazbě na konkrétní typ terorismu, který na kanadském území působil, resp. by jej mohl ohrozit zvnějšku. Od teroristů z Kanady vycházely i určité impulsy, které alespoň zčásti ovlivňovaly i terorismus v zahraničí a přispívaly k jeho růstu. Vůči terorismu postupovaly a postupují různé kanadské bezpečnostní složky. Kanada se po 11. září 2001, mj. v důsledku svého členství v NATO, ocitla ve válce s terorismem, do níž se intenzivně zapojila i expedičními vojenskými silami.

Uvedeným problémům se věnuje i tento příspěvek. Na základě analýzy jednotlivých forem terorismu a jejich dynamiky na kanadském území a vlivu na celosvětové teroristické struktury se pokusí vysvětlit charakter jejich hrozby ve vztahu ke kanadské bezpečnosti. Následně bude analyzován vývoj protiteroristické politiky Kanady a její širší dopad na vnitřní a vnější politiku státu.

2. Konceptualizace terorismu v kanadském kontextu

Při výzkumu terorismu v kterékoliv oblasti světa, včetně Kanady, je problémem vymezit, co vše je za terorismus považováno. Terorismus mohou doprovázet nebo jej mohou předcházet i jiné formy politického násilí, na druhou stranu však mohou být různé formy politického protestu difamovány jako teroristické, i když takové nejsou. Oficiální definice a zprávy o terorismu přitom

nemusí hrát rozhodující roli, protože se v nich mohou projevovat dočasné politické zájmy.

Terorismus je přitom třeba chápat jako specifickou metodu prosazování zájmů, která je vždy propojena se širšími sociálními procesy, ať již v domácím či v mezinárodním kontextu. Terorismus lze definovat jako „použití agresivního a excesivního násilí (anebo hrozba použitím takového násilí), které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zastrašující poselství zřetelně většímu počtu lidí (cílovému publiku), než pouze těm, kteří jsou primárními násilnými akty nebo hrozbami bezprostředně poškozeni“ (Mareš 2005: 22). V moderním kanadském kontextu je třeba pracovat výhradně s konceptem subverzivního terorismu, protože represivní terorismus domácí vlády zde neexistuje.

Uvedená definice je jednou z možných, protože obecně uznávaná definice terorismu neexistuje. Jevy, které jsou označovány jako terorismus, sice lze v kanadském kontextu definovat na základě některé z obecných definic terorismu, je však třeba zohlednit i obecné definice. Při nalezení toho, co je označováno jako terorismus v kanadském kontextu, je třeba zohlednit jak obecná pojetí definici terorismu, tak i to, jak byly určité jevy vnímány ze strany kanadských vládních orgánů anebo v odborné literatuře.

Teroristické aktivity se neomezují pouze na závěrečnou realizaci teroristického aktu, ale obsahují širší spektrum jednání (logistiku, výcvik, financování, obstarávání zbraní, rekrutování nových členů, propagandu). Teroristické zázemí může být vytvořeno i ve státě, ve kterém teroristé nehodlají uskutečnit teroristický čin. S ohledem na současný celosvětový boj proti terorismu a spojenecké závazky se však státy musí i takovými aktivitami zabývat, čímž se současně vystavují riziku, že budou vystaveni pomstě teroristů (kteří by jinak jejich území a občany „nechali na pokoji“). Současný boj proti terorismu je s ohledem na globální rozsah teroristických aktivit navíc často veden i vojenskými expedičními prostředky daleko od domovských zemí. Výše uvedené faktory se dotýkají ve značné míře i Kanady.

Z hlediska charakteru teroristických skupin a jejich potenciálu ohrožit kanadské občany a jejich politický systém je třeba identifikovat základní ideje a cíle teroristů. Následně je možné analyzovat, jakou volí strategii k jejich dosažení. Přímé ohrožení lidí je závislé na taktice teroristů (kde je třeba sledovat především selektivitu útoků). Ve vazbě na celkovou činnost určité varianty terorismu je možné zkoumat, nakolik je schopna ohrožit režim v Kanadě a rovněž to, nakolik teroristické aktivity na území Kanady mohou ohrožit bezpečnost jiných zemí a nakolik se tyto aktivity mohou odrazit v globálním rozsahu určité varianty terorismu.

Z hlediska výzkumu terorismu na území určitého státu se na první pohled jeví jako logické rozdělit terorismus na domácí a mezinárodní. Je však třeba upozornit na skutečnost, že toto rozdělení může být problematické, protože i běžně pojatý tzv. domácí terorismus má často různé vazby do ciziny a naopak různé buňky mezinárodních teroristických sítí mohou být výrazně domestikovány, a to jak co do složení členů teroristických skupin (může se jednat o státní občany, např. z druhé generace přistěhovalců), tak i co do charakteru cílů (může se jednat např. o kanadské terče s cílem změnit vnitropolitickou agendu). Nicméně z hlediska kořenů určitých variant terorismu je uvedené rozdělení v kanadské realitě využitelné.

V kontextu moderního vývoje terorismu na území Kanady bude věnována pozornost především domácímu etnicko-separatistickému terorismu (především quebeckému), dále extrémně levicovému terorismu, ekoterorismu, ultrapravicovým teroristickým tendencím (včetně protipopatřového terorismu), terorismu diaspor a nakonec islamistickému terorismu.

3. Domácí etnicko-separatistický terorismus

Interakce Kanady s terorismem v moderní době má počátky v činnosti quebeckých militantů v 60. a 70. letech minulého století, jejichž hlavním reprezentantem se stala Fronta osvobození Quebecu (Front de libération du Québec - FLQ). Tato organizace vznikla na okrajích quebeckého separatistického hnutí, které se vytvářelo od konce 50. let dvacátého století. Jeho iniciátoři měli spíše pravicovou orientaci, zatímco proudy, z nichž vzešla FLQ, byly spíše levicové až krajně levicové.

První generace aktivistů FLQ započala svoji činnost v roce 1963, byla však brzy odhalena. Následovala však činnost dalších pokračovatelů, jejímž vyvrcholením byla kampaň charakteristická únosy a pumovými útoky v roce 1970. Vyvolala i tvrdou vládní reakci (tzv. říjnová krize). O konce roku 1972 lze hovořit o „vyhasnutí“ aktivity původní FLQ (Strmiska 2001: 63), přestože i později se ve formě dílčích aktivit projevy quebeckého terorismu (zpravidla jako doplněk vzednutí vln separatistického hnutí) objevily (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 125).

Quebecští teroristé chtěli dosáhnout osamostatnění frankofonního území Kanady. Svoji činnost chápali jako součást tehdejšího národně-osvobozenécké antikoloniálního boje, protože pracovali s koncepcí Quebecu jakožto kolonizovaného území. Doplnili ji i o požadavky na revolučně nové uspořádání společnosti (Strmiska 2001: 56-57).

Strategicky vycházela FLQ z pojetí sama sebe jakožto „ozbrojené propagandy“ quebeckého nacionálního hnutí, přičemž zvláště v první fázi své existence kombinovala násilnou činnost s jinými formami politické agitace. FLQ se snažila se být avantgardou masového organizovaného násilí a zvláště koncem 60. let deklarovala potřebu vytvořit předpoklady pro rurální guerillové operace (Strmiska 2001: 57). Ani jeden z těchto cílů se jí nepodařilo uskutečnit, naopak svojí činností širší separatistické hnutí diskreditovala.

Z taktického hlediska působila FLQ zpočátku spíše v neteroristickém prostoru drobnými sabotážemi proti majetku. Již brzy po svém vzniku však přešla i k pumovým útokům (nejprve především proti vojenským zařízením), které si vyžádaly již 20. dubna 1963 i první lidskou oběť (Strmiska 2001: 53). V prvních fázích existence se snažila FLQ útokům na lidské životy vyhýbat, nicméně je akceptovala jako nutnou součást revolučního boje. FLQ rovněž uskutečnila několik loupežných přepadení s cílem získat zbraně a finance.

Zvýšená agresivita FLQ se projevila především v letech 1969 - 1970. Útok na Montreals Stock Exchange 13. února 1969 zranil přes dvacet lidí (chyběl zde již výraznější prvek selektivity). V roce 1970 uskutečnila FLQ únosy britského diplomata Jamese Crosse a quebeckého ministra práce Pierre Laporteho. Laporte byl zavražděn, Cross byl po odhalení úkrytu rukojmích propuštěn (Strmiska 62-63).

Celkově však činnost FLQ nevystavovala širší kanadskou veřejnost vysokému riziku ohrožení zdraví či života.

V souvislosti s Laportovým únosem byl ze strany tehdejší kanadské vlády uskutečněn i nejtvrdší krok proti quebeckému terorismu. Vláda aktivovala Zákon o válečných opatřeních (War Measures Act), kanadská armáda obsadila řadu míst v Quebecu a zadržela řadu aktivistů quebeckého hnutí (včetně těch, kteří s terorismem neměli nic společného). Celkově události dostaly již zmíněný název říjnová krize („October crisis“). Na jednu stranu jsou tehdejší vládní kroky hodnoceny jako příklad přemrštěné reakce na domácí terorismus (Pabst 2007), na straně po nich došlo k útlumu quebeckých teroristických aktivit. Na tento trend však měl vliv i relativně efektivní přechod quebeckého hnutí na stranickopolitickou platformu (Strmiska 2001: 64).

Quebecký terorismus nikdy nebyl sám o sobě výrazněji schopen ohrožit stabilitu režimu v Kanadě. Nejednalo se o masový jev, protože jednotlivé generace FLQ sestávaly vždy pouze z několika jednotlivců. Akty vysoké intenzity násilí (vraždy a únosy) neměly ani podporu širšího quebeckého separatistického hnutí a nedokázaly je strhnout k masovému ozbrojenému vystoupení, a to ani po vyhocení represí v rámci říjnové krize. Určitý význam měly pro propagaci quebeckého nacionálního hnutí ve světě.

Bezpečnost jiných zemí než Kanady nebyla quebeckým terorismem výrazněji ohrožena. FLQ údajně plánovala v určité fázi své existence rozšířit svoji činnost i na území jiných států, včetně USA. Tam hodlala zaútočit na sochu svobody, nicméně k němu zřejmě neměla dostatečnou kapacitu (Pabst 2007). Quebecký terorismus měl vazby na různé krajně levicové organizace ve světě a podle některých informací byli někteří jeho příslušníci školeni i v palestinských táborech v Jordánsku (Pabst 2007). Z obecného hlediska zapadá do typu levicových etnicko-teritoriálních uskupení v západním světě od 60. do počátku 90. let. (vedle organizací jako ETA, IRA apod.), které byly alespoň hlásanou identitou propojeny se světovou krajní levicí a národně-osvobozeneckým hnutím.

Na území Kanady se jiný konsistentní domácí etnicko-separatistický terorismus nevytvořil. Militantně se projevuje část indiánského obyvatelstva, ne však teroristickými metodami. V tomto případě se jedná spíše o viditelné vyjádření odporu a cílem získat prostor pro propagační působení a vystavit morálním problémům kanadské vládní struktury. Ty vyjadřují snahu problémy řešit.

4. Domácí krajně levicový terorismus

Z domácího politického prostředí se v Kanadě v 80. letech vznikly i určité formy krajně levicového terorismu. Význam této varianty terorismu však byl ve srovnání s některými jinými západními zeměmi omezený (např. ve srovnání se Spolkovou republikou Německo, s Itálií, s Řeckem apod.). Vedle tradičního ultralevicového terorismu se v Kanadě objevily i formy „single-issue“ terorismu, které jsou zpravidla krajní levicí rovněž blízké (Lutz 2004), které měly širší dopad. Jednalo se především o ekoterorismus (a v jeho rámci o terorismus ve jménu zvířecích práv).

Teroristická činnost krajní levice je v Kanadě spjata především s činností skupiny Přímá akce (Direct Action - DA) v první polovině 80. let, která sama sebe nazvala podle stejnojmenné francouzské skupiny z téhož období. Často je však známa pod označením „Squamish Five“, podle místa uvěznění jejich členů v Squamish, BC (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 128).

Její členové podnikli v letech 1982-1983 pumové útoky na energetická zařízení a vojenský průmysl. Následoval útok ženských komand napojených na DA s názvem Ženská ohnivá brigáda (Wimmin's Fire Brigade - WFB) na pornografickou firmu. K zajištění své činnosti zbraněmi a financemi skupina DA uskutečnila i ozbrojená přepadení. Brzy však byly obě skupiny odhaleny a pozatýkány. Skupina DA vycházela z myšlenek anarchistického, environmentálního a feministického hnutí (Hansen 2006: 341) a chtěla svrhnout kapitalismus.

Ke strategii jedna z členek DA Ann Hansen uvedla: „V kontextu severní Ameriky jsme si nemysleli, že militantní akce jsou důležitější než legální protest, ale zaplnili jsme vakuum ve smyslu militantní činnosti, rozhodli jsme se, že to bude aréna, ve které bychom chtěli mít největší vliv. Neměli jsem iluze, že Přímá akce zažehne masové revoluční hnutí, ale doufali jsme, že naše akce v souladu s protesty radikálních hnutí mohou přispět k vybudování silnějšího revolučního hnutí.“ (Hansen 2006: 341).

Reálně však nebyla DA schopna svých cílů dosáhnout. V kanadském prostředí neměla dostatečně silné logistické zázemí mezi širším spektrem sympatizantů a byla brzy odhalena. Nepodařilo se jí iniciovat širší hnutí (i když je dodnes v alternativní kanadské scéně populární). Při svých atentátech se zaměřila na majetek, byla však schopna ohrozit i lidské životy. Nepředstavovala zásadní výzvu pro stabilitu kanadského systému. Zařadila se jako jedna z méně významných organizací do typu západního ultralevicového terorismu 60. až 90. let dvacátého století. WFB jako specifická odnož DA je však jedním z mála příkladů (mj. vedle německé skupiny Rote Zora) skutečného feministického terorismu a je tomto kontextu popularizována v celosvětovém anarchofeministickém hnutí.

V Kanadě se mnohem silněji rozrostla aktivita neteroristické militance krajní levice, v poslední době zvláště ve vazbě na násilnou dimenzi antiglobalizačního hnutí. Mezi kanadskými ultralevicovými militanty je populární koncepce Black Bloc a jejich jednotlivé skupiny (např. Calisse Brigade) jsou celosvětově aktivní. V globálním rámci panovaly obavy, že na bázi Black Bloc se mohou vytvořit i nové krajně levicové teroristické struktury, to se však nenaplnilo (Mareš 2007: 303).

Pro kanadský režim nepředstavovala a do budoucna nepředstavuje ultralevicový terorismus ani další formy ultralevicového násilí zásadní hrozbu, mají však určitý potenciál narušit komunální veřejný pořádek a ve výjimečných případech ohrozit i zdraví a životy lidí. Po 11. září 2001 a po zvýšení hrozby islamistického terorismu vůči Kanadě se však krajní levice snaží, aby se ve své činnosti nezdiskreditovala tím, že zavadá důvod k označení za teroristickou. Část militantního potenciálu krajní levice je přitom využívána v rámci ekoteroristických kampaní.

5. Ekoterorismus

Na kanadském území se od počátku 80. let poměrně intenzivně rozmohla činnost, která je často označována jako ekoterorismus, případně se pro část těchto aktivit užívá pojem terorismus ve jménu zvířecích práv, a to i ze strany kanadských vládních orgánů (Smith 1998). Nicméně z určitého úhlu pohledu je problematické užít pojem terorismus pro aktivity, které cíleně neohrožují zdraví a životy živých tvorů, ale pouze poškozují majetek v rámci tzv. „monkeywrenching“ (nazvaného podle novely Edwarda Abbeye „The Monkey Wrench Gang“, která pojednává o takto jednajících environmentálních aktivistech). Závisejí to na volbě definice terorismu.

Je třeba upozornit na to, že při užití pojmu ekoterorismus je často hranice intenzity násilí ve srovnání s násilím jiných proudů posunuta nížko. I někteří kanadští experti v policejní oblasti hovoří spíše o vandalismu (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 124). Na druhou stranu je pro Kanadu typických několik případů, kdy se aktivity environmentalistů a ochránců zvířecích práv dostaly přinejmenším do hraničních oblastí úžeji pojatého terorismu.

Jsou to především aktivity skupiny Militantních úderných sil přímé akce (Militant Direct Action Task Force - MDATF), která kombinovala prvky ultralevicového antifašismu a environmentalismu. V roce 1995 zaslala dopisní bomby dvěma ultrapravicovým aktivistům a pravicovému think-tanku, který podporoval kožešinový průmysl a genetické laboratoře (Smith 1998).

Další kontroverzní aktivitou byly výhrůžky skupiny Milice práv zvířat (Animal Rights Militia - ARM) z počátku 90. let. ARM vznikla ve Velké Británii na počátku 80. let, svoji činnost však rozšířila i do dalších zemí. Její nejvýznamnější aktivity v Kanadě spočívaly v hrozbách vůči potravinářským firmám které spočívaly v zaslání informací barům a potravinářským firmám spolupracujícím s potravinářským průmyslem o tom, že jimi podávané produkty jsou otráveny od ARM. I když se výhrůžky ukázaly jako falešné, způsobily značné ekonomické škody (Smith 1998). Kanadská ARM se přitom považuje za součást světové sítě této organizace, která např. ve Velké Británii rozesílala i dopisní bomby.

Obdobně se prezentovala i organizace Odbor spravedlnosti (Justice Department - JD), která vznikla ve Velké Británii a rozšířila se do USA a Kanady. V roce 1996 se JD přihlásila k odpovědnosti za zaslání obálek s žiletkami namočených v jednu na krysy 80 vězňům, lovcům a dalším osobám v Kanadě a USA (Southern Poverty Law Centre 2002).

Na kanadském území vyvíjejí poměrně intenzivní činnost i různé „monkeywrenchingové“ organizace, jako jsou Země především (Earth First! - EF!), Fronta osvobození zvířat (Animal Liberation Front - ALF) či Fronta osvobození Země (Earth Liberation Front - ELF), v jejichž strukturách se mohou vytvořit militantnější struktury. Na kanadském území vznikla v roce 1995 i Armáda osvobození Země (Earth Liberation Army - ELA), která vzbudila ohlas i v Evropě (Molland 2006: 55).

Obecně lze konstatovat, že ekoterorismus a terorismus ve jménu práv zvířat jsou v Kanadě ve formě vysoké intenzity násilí spíše výjimečné, nicméně představují latentní hrozbu pro selektivně vybrané osoby (vivisektory, majitele společností poškozujících z pohledu environmentalistů přírodu, aktivisty pravicových think-

tanků bojujících proti ekoterorismu apod. V širším kontextu však neohrožují společnost neselektivními atentáty, i když v části environmentalistického prostředí se i takové tendence vyskytly (pokud je však známo, tak ne v Kanadě).

V současném prostředí mohou ekoteroristé dosáhnout svých dílčích cílů proti jednotlivým komerčním společnostem, zpravidla však v návaznosti na širší společenské environmentální požadavky. Kanadský politický režim není jejich aktivitami zásadněji ohrožen, nicméně militantní environmentalismus představuje v některých lokalitách problém pro veřejný pořádek. Způsobuje značné hmotné škody a bezpečnostní složky jsou nuceny se jím zabývat.

Kanadský militantní environmentalismus je úzce propojen se strukturami tohoto fenoménu ve Velké Británii a v USA. V tomto směru je třeba chápat existenci některých sítí jako transnacionální hrozbu. Aktivity kanadských ekoteroristických organizací jsou sledovány obdobně orientovanými organizacemi i na evropském kontinentu. Zde však některým ultralevicovým aktivistům vadí příliš silné anticivilizační názory u severoamerických environmentálních militantů na úkor „pokrokového“ sociálně ekologického přístupu nové levice (Radikal 2006: 53).

6. Domácí krajně pravicový terorismus

Kanada nebyla silněji zasažena ultrapravicovým terorismem, nicméně v této zemi se nachází relativně početná ultrapravicová scéna, na jejímž základě mohou teroristické tendence vzniknout. Jedná se o různé stoupence bělošské nadřazenosti (white supremacists) a rasistické skinheads, kteří se v Kanadě profilují především proti nebiílým přistěhovalcům, židům a levicovým aktivistům. Většinou se z jejich strany jedná o nepřipravené pouliční situační násilí nebo o útoky proti majetku např. synagogám (Prutschi 2004), objevily se však i tendence směrem k teroristické činnosti.

V roce 1981 se v kanadské krajní pravici objevily plány na vytvoření rasistického státu na území Dominiky za pomoci teroru, v roce 1986 byl spáchán pumový atentát na Canadian Immigration Centre ve Vancouveru a v roce 1992 byla údajně z kanadského území připravována teroristická akce neonacistů ve Vídni (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 126).

Kanadští „bílí nadřazenci“ („white supermacists“) jsou zapojeni i do širšího světového dění této scény, včetně jejich teroristických tendencí. Zvláště úzké vztahy mají do USA. V roce 1997 byla zbraně sympatizantů Křesťanských patriotů (Christian Patriots) umístěny v Smithers, BC (Westcast Coalition for Human Dignity: 6). Ve světové rasistické skinheadské scéně byl americký koncept „race holy war“ silně zpopularizován díky hudební skupině Rahowa, v čele s Kanadánem George Burdim (ten ovšem rasistickou scénu opustil).

Kanadská militantní ultrapravice má militantní tendence a je schopna vyprodukovat dílčí teroristické aktivity. Ty neohrožují režim, mohou však zasáhnout selektivně vybrané jednotlivce i skupiny lidí (židy, národnostní skupiny, muslimy apod.). V tomto směru mohou vyprovokovat i omezené rasové či náboženské nepokoje, zvláště pokud by byly namířeny proti muslimské entitě.

7. Domácí náboženský terorismus

Domácí náboženský terorismus nepředstavuje pro Kanadu zásadnější problém. V Kanadě se vyskytly teroristické tendence proti sakrálním cílům v religiózní komunitě Synové svobody (Sons of Freedom), odehrály se však od 20. do 60. let dvacátého století a v současnosti na ně nikdo z této komunity nenavazuje. Koncem 90. let se v Kanadě objevilo několik případů proti-potratového terorismu (Smith 1998), který byl inspirován činností křesťanských fundamentalistů v USA. Nezapustil však silnější kořeny a nemá vliv na kanadskou (natož globální) potratovou politiku. Ohrožuje především lékaře vykonávající potraty. V Kanadě působí i různé nové náboženské společnosti a kultury s určitými rizikovými tendencemi, které se však vnějším terorismem vůči okolí doposud neprojevíly.

8. Terorismus cizinců a terorismus diaspor

Kanada byla a je zemí, která je otevřena imigrantům z nejrůznějších částí světa. V průběhu 20. století se na jejím území objevily různé relativně homogenní a konsistentně fungující diaspory a kanadské území se stalo i místem krátkodobého pobytu řady cizinců. Část těchto lidí se přitom snažila realizovat politické cíle, které měly původ v regionech jejich původu. Někdy se tak dělo i prostřednictvím terorismu.

V některých případech se jednalo pouze o logistické (včetně kriminálních) aktivity či neozbrojené propagační aktivity ve prospěch fungování určité varianty terorismu v zahraničí. V dalších případech byly teroristické útoky spáchány na území Kanady, směřovaly však proti cílům bezprostředně spjatých s cizím ohniskem zájmu určité varianty terorismu (diplomatické cíle, představitelé nepřátelských frakcí v diasporách apod.). Kanadě byly směřovány hrozby až v případě zásahu jejích orgánů proti pachatelům. Několikrát se však teroristé z řad cizinců i diaspor zaměřily i na kanadské terče se záměrem zatáhnout kanadskou vládu a veřejnost do řešení svých problémů. Časově přitom ohrožení Kanady záviselo na celosvětové dynamice vývoje určité varianty terorismu ve světě. Obdobný faktor ovlivňoval i intenzitu teroristického násilí.

První terorismus diaspory, kterým byla Kanada zasažena, byla paradoxně co do cílů částečně ve shodě s kanadskou oficiální politikou, nepřipustné pro kanadské státní orgány však byly uplatněné teroristické metody. Jednalo se o terorismus kubánské anti-castrovské emigrace vůči terčům spjatým s komunistickou Kubou v šedesátých letech a na počátku let sedmdesátých (Thompson, Turlej 2003: 25).

Hlavní varianty terorismu ohrožujícího Kanadu (do nástupu islamistického terorismu) byly proudy spjaté s etnicko-teritoriálními požadavky. Několika židovským občanům Kanady došly v letech 1971-1972 dopisní bomby zaslané palestínskou organizací Černé září - Black September (Thompson, Turlej 2003: 25). Pouze omezený rozsah působnosti měly na kanadském území aktivity chorvatského terorismu v 70. letech. Logistické aktivity na území Kanady (včetně pašování zbraní) uskutečnila Irská republikánská armáda (Irish Republican Army - IRA)(Leman-Langlois, Brodeur 2005: 127).

Koncem 70. a zvláště v 80. letech se projevil arménský terorismus, který byl primárně zaměřen proti tureckým cílům na území Kanady. V roce 1982 však byla zasažena pumovým útokem i zařízení Air Canada v Los Angeles. Hlavní akcí arménskému terorismu v souvislosti s Kanadou bylo přepadení tureckého velvyslanectví v Ottawě skupinou ASALA. Po zadržení pachatelů obdržela kanadská policie hrozbu, že v případě, že pachatele nepropustí, bude proveden útok na montrealské metro. Ta však nebyla uskutečněna (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 127).

Nejzávažnější teroristický čin, který postihl kanadské občany, byl spjat se sikhským terorismem. Sikhští teroristé (pravděpodobně napojení na extremistickou skupinu y , usilující o vznik samostatného státu Khalistán odtržením od Indie, zaútočili pumou na letadlo Air India 182 v červnu 1985 startující z Montrealu. Explodovalo v blízkosti Irska, přičemž zahynuli všichni lidé na palubě. Z 329 obětí jich bylo 154 Kanadčanů (Thompson-Turlej 2003: 25). Jednalo se do té doby o nejhorší teroristický útok. Současně mělo explodovat jiné letadlo Air India startující z Tokia, kde ovšem bomba explodovala předčasně (Dietel, Hirschmann, Tophoven 2006: 364). Další pokus o sikhský útok na letadlo startující z Montrealu byl odhalen v roce 1986 (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 128).

Sikhští teroristé v polovině 80. let útočili i proti indickým diplomatickým cílům v Kanadě (Leman-Langlois, Brodeur 2005: 127). Na kanadském území i nadále operovali členové sikhských extremistických skupin Babbar Khalsa (a od počátku 90. let odštěpená skupina Azad Babbar Khalsa), Khalistánské osvobozené síly (KLF), Mezinárodní federace sikhské mládeže (ISYF) a dalších (Thompson-Turlej 2003: 36-39). Ještě v roce 1995 zde rekrutovalo 50 nových členů Sil khalistánských komand (KCF) (Canadian Security Intelligence Service 2000).

Rozsáhlé logistické území si v Kanadě vybudovala organizace Tygři osvobození Tamílského Ílamu (LTTE). Území Kanady jako své zázemí využívali i členové Kurdské strany pracujících (PKK). Na kanadské území se pohybovali i členové baskické ETA. Kromě cizích etnicko-teritoriálních skupin byly ke Kanadě vázány i aktivity některých cizích ultralevicových teroristických skupin. V osmdesátých letech zde údajně plánovala útok Japonské Rudé Armády, sympatizanty zde měla peruánská maoistická Světla stezka (SL) či zde obchody s narkotiky realizují příslušníci Revolučních ozbrojených sil Kolumbie (FARC)(Thompson – Turlej 2003: 92). Logistické aktivity vyvíjí v Kanadě i iránská levicová teroristická Lidoví mudžáhidini Iránu (MEK) (Canadian Security Intelligence Service 2000).

Obecně lze říci, že cizinecký terorismus a terorismus diaspor v Kanadě představuje ve svém souhrnu od konce 60. let bezpečnostní problém. Největší riziko ne-islámského mezinárodního terorismu ve vztahu k přímým teroristickým akcím na kanadském území kulminovalo v polovině 80. let díky činnosti arménských a sikhských teroristů. Díky logistické činnosti dalších mezinárodních teroristických skupin na území Kanady je pro oficiální orgány důležité zabývat se terorismem cizinců a diaspor nadále. Je však třeba mít na paměti, že do extremistických a teroristických aktivit je zapojena pouze malá část příslušníků těchto diaspor.

9. Islamistický terorismus

Islamistický terorismus představuje nejzávažnější teroristickou hrozbu soudobého světa. Nevyhnul se ani Kanadě, přičemž forma působení této varianty terorismu se ve vztahu ke Kanadě postupně měnila. Na kanadském území operovali již od osmdesátých let aktivisté regionálních islamistických teroristických skupin, které měly zájem hlavně o řešení problémů ve svých domovských zemích.

V Kanadě se však v 90. letech vytvořily i logistické sítě globálního islamismu, které kanadské území využívaly jako zázemí pro útok na cizí státy. Vlivem angažovanosti Kanady ve válce proti terorismu se nakonec i tento stát a jeho obyvatelstvo stal terčem islamistického teroristického násilí, přestože útoky byly doposud včas odhaleny (zvláště pokud se jedná o tzv. „Toronto plot“ z roku 2006).

Z regionálního islamistického teroristického prostředí v Kanadě působili či působí příslušníci palestinských islamistických organizací, které postupně nahradily dříve dominantní sekulární levicově-nacionalistické palestinské skupiny. V Kanadě uskutečnily skupiny Hamas a palestinský islámský džihád především finanční operace, včetně sbírek v kanadských mešitách na pozůstalé rodiny sebevražděných atentátníků v Palestině (Levitt 2006: 208). V roce 2004 zaútočila Brigády Šejcha Ahmeda Jássína bombou na knihovnu židovské United Talmud Torah elementary school v Montrealu, přičemž požadovala změnu kanadské blízkovýchodní politiky (Terrorism Knowledge Base 2004).

Na kanadském území se objevily i dílčí logistické aktivity libanonského Hizballáhu, Egyptského Islámského Džihádu (Helfand 2003: 33) a zřejmě i další egyptské skupiny Al-Gana'at Al Islamiyya, irácké skupiny Ankar al-Islam a možná i některých dalších uskupení (Thompson, Turlej 2003: 29-32). Rovněž se zde působili členové alžírských Ozbrojených islámských skupin (GIA), což je zajímavé i proto, že jedna Kanadanka se stala obětí atentátu této skupiny v pařížském metru v roce 1995 (Canadian Security Intelligence Service 2000).

S činností GIA souvisel i případ Ahmed Ressam. Tento Alžírčan byl členem GIA, skrze něj se dostal k Al Qaeda. Byl vycvičený v Afghánistánu a po příjezdu do Kanady vytvořil v roce 1999 v Montrealu buňku, která plánovala teroristické útoky, především pumový atentát na letiště v Los Angeles. Byl však odhalen a následně odsouzen na 22 let do vězení. Na kanadském území rovněž působily i další osoby, které v rámci globálních islamistických sítí byly rovněž plánovaly útoky v zahraničí, např. v jihovýchodní Asii, v roce 2002 proti americkému velvyslanectví v Paříži (Anti Defamation League 2004) a proti západním turistům v Turecku (Helfand 2003: 30).

Na kanadském území již od osmdesátých let působily od 80. let i islamistické nadace, které byly podezřelé z financování nových variant globálního islamistického terorismu pod pláštíkem šíření islámské víry (Burr, Collins 2006: 277-278). Kontroverzní činnost vázaná na al-Kajdku v 90. letech je spojována především se jménem Ahmed Said Khadr z Human Concern International, přičemž Khadr byl zabit pákistánskými bezpečnostními v roce 2003 (Burr, Collins 2006: 276). Jeho dva synové se ocitli jako vězni na americké základně Guantanamo, jeden byl však propuštěn a údajně se stal informátorem CIA (McGregor 2006: 4). Ohledně dalšího se kvůli jeho nízkému věku vedou v Kanadě bouřlivé politické diskuse.

Cíle teroristů ve všech předchozích případech směřovaly k útokům v zahraničí nebo proti selektivně vybraným cizím cílům v Kanadě. Kanadčané se stávali oběťmi útoků islamistického terorismu pouze v zahraničí (při atentátech z 11. září 2001 zahynulo v budovách WTC 24 Kanadčanů). V červnu 2006 však byl odhalen i tzv. „Toronto plot“. Islamističtí teroristé pod vedením pětadvacetiletého pracovníka v restauraci Abdula Shakura (srílanský konvertita k islámu) plánovali přepadnout kanadské vládní budovy a vzít členy parlamentu a vládu jako rukojmí, případně i zaútočit na kanadského ministerského předsedy. Cílem mělo být donutit Kanadu stáhnout vojáky z Afghánistánu. Podle dosavadních informací měla skupina i kontakty na islamisty do Velké Británie (McGregor 2006: 3-4).

Podezření z terorismu motivovaného zneužitím islámu se v roce 2007 objevilo u zadrženého libanonského imigranta Adela Mohameda Arnaouta, který rozesílal v Torontu dopisní bomby. Jeho činnost však zřejmě měla primárně kriminální motivy (CTV 2007). Kanadské území však zřejmě sloužilo i jako zdroj příjmů islamistických skupin z organizovaného zločinu. Množství narkotik na kanadském ilegálním trhu pochází z prostoru Pákistánu a Afghánistánu a podle řady indicií zisky z prodeje drog v tomto prostoru plynou do financování Talibanu a jiných militantních organizací v tomto prostoru (Helfand 2003: 36).

Islamistický terorismus zatím Kanadu systematickou kampaní nezasáhl. Dosavadní incidenty svědčí v kanadském kontextu spíše o izolovaných projevech, i když jednotlivé aktivity byly propojeny s děním v zahraničí. Z dostupných informací nevyplývá existence konsistentní dlouhodobě operující islamistické sítě v Kanadě, nicméně existenci spících buněk či vznik malých teroristicky orientovaných skupinek z řad fanatických mladých jednotlivců nelze vyloučit. Cílem jejich útoků by se mohly stát v i neselektivně vybraní civilisté.

V dohledné době však nejsou islamisté schopni rozvrátit kanadský politický režim. Případný islamistický teroristický útok s masovými ztrátami v Kanadě by zřejmě posílil ty politické síly, které požadují zpřísnění imigrační politiky. Kanada však musí sledovat dění na svém území i z hlediska ochrany dalších zemí před islamistickým terorismem (zvláště citlivé jsou na kanadskou politiku USA), protože její území již sehrálo a nadále může sehrát roli logistického zázemí teroristických aktivit.

10. Kanadská protiteroristická politika

Kanada podobně jako jiné státy v návaznosti na ohrožení země terorismem začala vytvářet protiteroristickou politiku. Zpočátku byla jasně určitelná, protože směřovala proti omezeným a jasně definovatelným hrozbám (např. quebeckému terorismu). Její současný rozsah je ale objektivně obtížné jednoznačně vymezit, protože v návaznosti na rozsah pojmu terorismus i v návaznosti na měnící se globální rozměr tohoto fenoménu prochází protiteroristická politika řadou tradičních politických sektorů.

Z hlediska soudobého kanadského pojetí bezpečnosti státu je protiteroristická politika uskutečňována v oblasti tradiční vnitřní bezpečnosti, tj. prostřednictvím činností policejních složek a tajných služeb, především Královská kanadská jízdní policie (Royal Canadian Mounted Police - RCPM) a Kanadská

bezpečnostní zpravodajská služba (Canadian Security Intelligence Service - CSIC). Tyto složky se podílely rozhodující měrou na boji proti terorismu již v 60., 70. i 80. letech. Činnost na „vnitřní frontě“ boje proti terorismu se dále v současnosti dále uskutečňuje v oblasti potírání financování terorismu a v technologických opatřeních a výzkumu boje proti terorismu řadě oblastí (Government of Canada 2008).

Specifickým a zřejmě nejvíce diskutovaným polem boje proti terorismu se stala imigrační politika. Její zpřísnění po 11. září 2001 bylo vyvoláno i požadavky USA, které po Kanadě vyžadují zajištění svých hranic před příchodem teroristů na jejich území. V prosinci 2001 USA a Kanada podepsaly Společné stanovisko o pohraniční bezpečnosti a otázkách regionální migrace, na něž navázala další spolupráce (Anti Defamation League 2004).

Zákonné předpoklady pro novou kanadskou protiteroristickou politiku v oblasti vnitřní bezpečnosti byly dány několika normami přijatými po 11. září 2001. Základem se stal kanadský protiteroristický zákon (Anti-terrorism Act) z roku 2001 (Informacy & Privacy Public Commissioner for British Columbia 2004: 75). Specifickým ustanovením zákona je úkol pro vládu sestavovat vládní seznamy teroristických uskupení, což je pro Kanadu citlivé i na mezinárodním poli, např. ve vztahu k Hizballáhu, který není na obdobné listině EU nebo u Tamijských tygrů, které na seznam zařadila až konzervativní vláda v roce 2006 (Statewatch 2006).

Výrazné změny (zvláště ve zpřísnění kontrol v dopravě) přinesl i Zákon o veřejné bezpečnosti (The Public Safety Act) z roku 2004. Je přitom zajímavé, že některá protiteroristická opatření z roku 2001 byla parlamentem v roce 2007 zrušena jako již nepotřebná, což se ovšem neobešlo bez bouřlivé politické diskuse (Gillies 2007). Diskurs o terorismu je ovšem v Kanadě přítomný a je aktuálním politickým tématem, což ukázala debata před volbami v roce 2006.

Kanadská protiteroristická politika získala o 11. září i nový, expediční vojenský rozměr, a to díky podpoře USA ve válce s terorismem. Kanada se jako členská země NATO podílela na historicky první aktivaci článku 5 Washingtonské smlouvy dne 12. září 2001. V letech 2001-2003 uskutečnila operaci Apollo, sestávající z vyslání pozemních jednotek do Afghánistánu, námořních jednotek do oblastí Perského zálivu a zajištění letecké dopravy a průzkumu (National Defence and the Canadian Forces 2004). Kanadská vláda se nezapojila do americké kampaně proti Iráku v roce 2003 a odmítla rozšíření konceptu války s terorismem na Saddámův režim, podle některých názorů především z obav před domácím veřejným míněním (Wark 2005: 19).

V současnosti (údaje k počátku roku 2008) je Kanada stále vázána v Afghánistánu v operaci ATHENA (2500 osob, kanadský příspěvek k International Security Assistance Force vedených NATO), operaci ARCHER (15 osob, kanadský příspěvek pro National Training Centre, Combined Joint Task Force 76 and Combined Security Transition Command – Afghanistan), operaci ARGUS (22 osob, Strategic Advisory Team uskutečňující podporu afghánské vládě). Dále působí v operaci FOUNDATION (7 osob, Canadian liaison team v Tampa, Bahrajn). Uskutečňuje i operaci ATAIR (250 osob, kanadský námořní příspěvek k operaci ENDURING FREEDOM pod vedením USA) (National Defence and the Canadian Forces 2004).

Kanada se podílí i na protiteroristické politice mezinárodních organizací, jejichž je kromě NATO členem (Organizace spojených národů, Organizace

amerických států, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, G – 8 apod.). Následně aplikuje rozhodnutí, přijatá na úrovni těchto organizací ve své vnitřní i vnější politice.

Kanada však i během války v terorismu realizuje aktivní politiku ve prospěch lidských práv. Do interakce s otázkami protiterorismu se na tomto poli dostala např. díky angažovanosti části kanadského politického spektra ve věcech svých občanů zadržovaných americkými bezpečnostními orgány pro podezření z terorismu (Wark 2005: 19) nebo tím, že se USA a Izrael ocitly na oficiálním kanadském seznamu zemí, které používají mučení (Česká tisková kancelář 2008).

Kanada se podobně jako většina dalších západních států, musí vypořádávat s hrozbou terorismu a o míře politických opatření se vedou intenzivní politické diskuse. Již přístup liberální vlády po 11. září 2001 byl kritizován některými lidskoprávními aktivisty, nové kolo debat následovalo v souvislosti s vyhocenou volební kampaní konzervativců (kteří mají podporu v různých patriotických nevládních organizacích) v roce 2006. Kanadská protiteroristická politika je zajímavá i z hlediska toho jakým způsobem ovlivňuje celkový charakter kanadské bezpečnostní politiky.

Závěr: Dopad terorismu na kanadskou bezpečnost a bezpečnostní politiku

Terorismus představuje pro Kanadu latentní hrozbu, přičemž je ale potřeba odlišovat jeho jednotlivé varianty. Aktivita jednotlivých variant kulminovala v určitých historických érách (quebecký terorismus v 60. a 70. letech, sikhský terorismus v 80. letech), přičemž současnou nejintenzivnější hrozbu islamistického terorismu pro Kanadu je třeba vnímat spíše v kontextu globálního bezpečnostního rámce než pouze kanadské vnitřní bezpečnosti (jako tomu bylo u většiny dalších teroristických aktivit na kanadském území). Mezinárodní dimenzi však měla i řada dalších variant terorismu na kanadském území.

Hrozba pro kanadskou bezpečnost ze strany zbytků domácího separatistického a levicového terorismu či ekoterorismu má zcela jiný charakter než hrozba terorismu (a spojených logistických aktivit) některých variant cizího separatistického či islamistického terorismu. V prvním případě se jedná pouze o hrozbu selektivních útoků proti jednotlivcům či malým skupinám (většinou však spíše o majetkové škody), ve druhém může jít i o masové útoky proti civilistům. Jednotlivé varianty terorismu působí spíše izolovaně od ostatních, vyloučit nelze snad pouze dílčí aktivaci anti-imigrantského ultrapravicového terorismu a násilí jako reakci na rozsáhlé aktivity foreign separatistického či islamistického terorismu na kanadském území.

Kanada je nucena vytvářet a zefektivňovat svoji protiteroristickou politiku. Kanadská bezpečnostní politika je obecně charakteristická silnou mezinárodní angažovaností odpovídající koncepci „middle power“ (Hynek 2004: 41) a důrazem na lidskou bezpečnost (Hynek, Waisová 2006: 275-276). V oblasti domácí bezpečnosti nezískala její politika charakter výrazněji odlišný od jiných západních zemí, pokud však bude sekuritizována imigrační politika, je třeba zdůraznit tradice Kanady jako státu otevřeného imigrantům. Všechny uvedené charakteristické znaky byly ovlivněny hrozbou terorismu a bojem proti němu.

Pokud se týká domácí bezpečnosti, došlo v souvislosti s terorismem k jejímu přitvrzení. Je přitom třeba říci, že razantní (a podle mnoha názorů přehnanou) reakci na terorismus zažila Kanada již v roce 1970 v rámci říjnové krize. Protiteroristický zákon jakožto nejvýznamnější protiteroristická norma reaguje na nový rozměr hrozby globálního terorismu po 11. září 2001. Je zajímavé, že se jedná o reakci na teroristický útok proti sousednímu státu, zatímco reakce na dosud nejzávažnější teroristický útok (Air India Bombing) v roce 1985 tak razantní nebyla. Ohledně tohoto zákona se objevují rozporná hodnocení o jeho smyslu a adekvátnosti omezení občanských svobod (Gabor 2004). Jeho zastánci však mohou argumentovat faktem, že Kanada doposud nebyla v novém tisíciletí zasažena masivním teroristickým útokem.

V imigrační politice došlo (mj. i pod tlakem z USA) po 11. září 2001 k jejímu zpřísnění. Některé diaspory se ocitly pod zvýšeným dohledem zpravodajských složek. V souvislosti se sekuritizací celých komunit či diaspor (především Arabů a Muslimů) jakožto možné „líhně terorismu“ se objevily v i výtky z rasistické profilace Kanady v rámci války proti terorismu (Bahdi 2003: 316). Nicméně kanadská vláda i nadále usiluje o otevřené multikulturní soužití a nediskriminační politiku. Její dilemata řešení vztahu mezi svobodou a bezpečností, mezi posílením a omezením občanských svobod se nevyvíkají z diskursu soudobých západních společností.

Vnější protiteroristická politika Kanady je charakteristická rozsáhlou angažovaností v rámci NATO i pomoci USA podle článku 5 Washingtonské smlouvy. Současně však naráží i na určité strategické limity vést rozsáhlé expediční bojové (nikoliv tradiční peace-keeping či peace enforcement) operace v zámoří (Hilton 2007: 9-10). To samozřejmě představuje pro Kanadu výzvu, pokud si hodlá udržet charakter „middle power“ (v podobné situaci se však ocitla i řada dalších mocností tohoto typu). Bojová účast ve válce proti terorismu může pro někoho představovat i zpochybnění „lidskobebezpečnostního“ charakteru kanadské bezpečnostní politiky, nicméně protiteroristické angažmá v Afghánistánu nemá zásadní vliv na charakter kanadské vnější bezpečnostní politiky v jiných oblastech.

Résumé

Canada experienced several terrorist campaigns, terrorist plots and terrorist logistic support activities in the modern era. Terrorism is understood as a violent, excessive method of achieving the goals of the perpetrator which aims to terrify a group of people much larger than just the direct victims of the terrorist acts.

The country's first serious terrorist threat was connected with the ethno-separatist terrorism in Quebec. The leading group of this variant of terrorism was the Quebec Liberation Front (FLQ). Activity of the FLQ caused the repressive reaction of Canadian government in October 1970 (so called October crisis), including activation of the War Measures act. This variant of terrorism plays an unimportant role in contemporary Canada.

Although Canada was hit by a campaign of extreme left terrorism in the 1980s (group Direct Action), its impact was small in comparison with Western Europe. Canadian eco-terrorism plays an important role within the international eco-militant scene (mostly the Animal Rights Militia), however, not as a serious

threat for Canadian population. The right-wing extremist terrorism has only limited base in Canada (more important is the propaganda of right-wing extremist violence).

The terrorist activities with connections to diasporas in Canada (Cuban terrorism, Croatian terrorism, Sikh terrorism, Tamil terrorism, Palestinian terrorism) resulted in several serious attacks against targets in Canada (from the mid-1960s to the mid-1990s). The Air India bombing (1986), committed by Sikh terrorists, was the deadliest terrorist attack in Canadian history.

The Islamist terrorism is a contemporary most serious threat for Canadian security (a. o. the "Toronto plot" in 2006). After 9/11 the Canadian counter-terrorist policy has been reflected the global dimension of Islamist terrorist threat. The new Anti-terrorism act was adopted. The strong military engagement of Canadian army forces in Afghanistan has a impact on a weakening of Canadian position of the "middle-power with human security agenda". Canadas contemporary image is rather the "traditinal military middle-power".

Literatura

- Anti Defamation League (2004): Canada and Terrorism. Dostupné na WWW: <http://www.adl.org/Terror/tu/tu_0401_canada.asp> [accessed January 10th, 2008].
- BAHDI, Reem (2003): No Exit: Racial Profiling and Canada's War against Terrorism. *Osgoode Hall Law Journal*, Vol. 41, No. 2-3, pp. 293-317.
- BURR, Millard J., COLLINS, Robert O. (2006): *Alms for Jihad*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CAMPOS, Elizabeth (2005): *Les Doukhobors « Lutteurs de l'esprit »*. Montreal: Équipe de recherche sur le terrorisme et l'antiterrorisme.
- Canadian Broadcasting Corporation (2006): Canada Notes 2006. Issues. Dostupné na WWW: <<http://www.cbc.ca/canadavotes/leadersparties/issues.html>> [accessed February 5th, 2008].
- Canadian Security Intelligence Service (2000): *International Terrorism: The Threat to Canada*. Toronto: CSIS. Dostupné na WWW: <<http://www.csis-scrs.gc.ca/en/publications/perspectives/200004.asp>> [accessed January 18th, 2008].
- Centre international de criminologie comparée (CICC). Dostupné na WWW: <<http://www.erta-tcr.org/groupes/doukhoborsintro.htm>> [accessed January 9th, 2008].
- Conservative Party of Canada (2006): Stand Up for Canada. Federal Election Platform. Dostupné na WWW: <<http://www.conservative.ca/media/20060113-Platform.pdf>> [accessed February 5th, 2008].
- CTV (2007): *Police continue to probe letter bomb mystery*. Dostupné na WWW: <http://www.ctv.ca/servlet/ArticleNews/story/CTVNews/20070901/letter_bomb_070901/20070901?hub=Canada> [accessed February 5th, 2008].
- Česká tisková kancelář (2008): *USA a Izrael na kanadském seznamu zemí používajících mučení*. České noviny, 18. 1. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz>> [accessed January 18th, 2008].

- DIETL, Wilhelm, HIRSCHMANN, Kai, TOPHOVEN, Rolf (2006): *Das Terrorismus Lexikon. Täter, Opfer, Hintergründe*. Frankfurt am Main: Eichborn A. G.
- GABOR, Thomas (2004): The views of Canadian scholars on the impact of the Anti-Terrorism Act. Ottawa: University of Ottawa. Dostupné na WWW: <http://canada.justice.gc.ca/en/ps/rs/rep/2005/rr05-1/p3_2.html> [accessed February 6th, 2008].
- GILLIES, Rob (2007): Canada's House Scraps Terrorism Measures. Washington Post, February 28. Dostupné na WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/02/27/AR2007022701297.html>> [accessed February 5th, 2008].
- Government of Canada (2008): Anti-Terrorist Activities. Dostupné na WWW: <http://securitecanada.ca/link_e.asp?topicID=45&category=6&topic=45> [accessed February 5th, 2008].
- HANSEN, Ann (2006): Armed Struggle, Guerilla Warfare and the Social Movement Influences on „Direct Action“. In Best, Steven – Nocella, Anthony (ed): *Igniting a Revolution. Voices in Defense of the Earth*. Edinburg, Oakland: AK Press, pp. 340-347.
- HELFAND, Neil (2003): *Asian Organized Crime and Terrorist Activity in Canada, 1999-2002*. Washington: Federal Research Division, Library of Congress.
- HILTON, Craig (2007): *Shaping Commitment: Resolving Canada's Strategy Gap in Afghanistan and Beyond*. Carlisle: Strategic Studies Institute United States Army War College. Dostupné na WWW: <<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB799.pdf>> [accessed January 10th, 2008].
- HYNEK, Nikola (2004): *Canada as a Middle Power: Conceptual Limits and Promises*. Central European Journal of Canadian Studies, Vol. 4, pp. 33-43.
- HYNEK, Nikola, WAISOVÁ, Šárka (2006): Inovační politické činnosti a institucionalizace agendy lidské bezpečnosti: Případová studie vztahu nevládních aktérů s vládami vybraných členských zemí Human Security Network. *Politologický časopis*, Vol. XIII, č. 3, pp. 267-284.
- Informacy & Privacy Public Commissioner for British Columbia (2004): Privacy and the USA Patriot Act. Implications for British Columbia Public Sector Outsourcing. British Columbia: Office of the Informacy and Privacy Public Commissioner. Dostupné na WWW: <http://www.oipc.bc.org/sector_public/archives/usa_patriot_act/pdfs/report/privacy-final.pdf> [accessed January 5th, 2008].
- LEMAN-LANGLOIS, Stéphane, BRODEUR, Jean-Paul (2005): Terrorism Old and New: Counterterrorism in Canada. *Police Practice and Research*, Vol. 6, No. 2, pp. 121-140.
- LEVITT, Matthew (2006): *Hamas. Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. New Haven, London: Yale University Press.
- LUTZ, James, M., LUTZ, Brenda J. (2004): *Global Terrorism*. London, New York: Routledge.
- MAREŠ, Miroslav (2005): *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005.
- MAREŠ, M. (2007): Extreme Left Terrorism in Contemporary Europe: from “Communist Combatant Parties” to Militant Campaigns? *Středoevropské*

- politické studie*, Vol. IX, No. 4, pp. 294-314. Dostupné na WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=319>> [accessed January 6th, 2008].
- McGREGOR, Andrew (2006): *The Dangerous Dream of Toronto's Terrorists*. Terrorism Focus, Vol. III, Issue 23, pp. 3-5. Dostupné na WWW: <<http://www.jamestown.org/terrorism/news/article.php?articleid=2370027>> [accessed January 27th, 2008].
- MIPT Terrorism Knowledge Base (2004): *Sheik Ahmed Yassin Brigades Attacked Educational Institutions Target (Apr. 5, 2004, Canada)*. Dostupné na WWW: <<http://www.tkb.org/Incident.jsp?incID=30624>> [accessed January 27th, 2008].
- MOLLAND, Noel (2006): A Spark That Ignited a Flame. The Evolution of Earth Liberation Front. In Best, Steven – Nocella, Anthony (ed): *Igniting a Revolution. Voices in Defense of the Earth*. Edinburg, Oakland: AK Press, pp. 47-58.
- National Defence and the Canadian Forces (2004): The Canadian Forces' Contribution to the International Campaign Against Terrorism. Dostupné na WWW: <http://www.dnd.ca/site/Newsroom/view_news_e.asp?id=490> [accessed February 5th, 2008].
- National Defence and the Canadian Forces (2008): Current Operations. Dostupné na WWW: <http://www.dnd.ca/site/operations/current_ops_e.asp> [accessed February 5th, 2008].
- PRUTSCHI, Manuel (2004): Anti-semitism in Canada. *Jewish Political Studies Review*. Vol. 16, No. 3-4. Dostupné na WWW: <<http://www.jcpa.org/phas/phas-prutschi-f04.htm>> [accessed January 9th, 2008].
- SMITH, G. Davidson (1998): *Single Issue Terrorism*. Commentary No. 74. Ottawa: Canadian Security Intelligence Service, [accessed January 6th, 2008].
- PABST, Martin (2007): Québec - selbstbewusste frankophone Nation in Kanada zwischen föderaler Partnerschaft und Souveränität. *Österreichische Militärische Zeitschrift*, Vol. 199, Nr. 1. Dostupné na WWW: <<http://www.milak.at/omz/ausgaben/artikel.php?id=454>> [accessed January 6th, 2008].
- Radikal (2006): Die Elfen sind wütend. Zu Theorie und Praxis der Earth Liberation Front (ELF) aus den USA. *Radikal*, Nr. 158, pp. 48-56.
- Southern Poverty Law Centre (2002): From push to shove. Intelligence Report, Fall 2002. Dostupné na WWW: <<http://www.splcenter.org/intel/intelreport/article.jsp?pid=91>> [accessed January 9th, 2008].
- Stateatch (2006): „*Terrorist lists“ monitoring proscription, dezignation and zaset freezing*. Dostupné na WWW: <<http://www.statewatch.org/terrorlists/terrorlists.html>> [accessed February 10th, 2008].
- STRMISKA, Maxmilián (2001): Smrtonosné vlastenectví. Etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu. Brno: Masarykova univerzita.
- THOMPSON, John C., TURLEJ, Joe (2003): *Other people's wars: A Review of Overseas Terrorism in Canada*. Toronto: The Mackenzie Institute. Dostupné na WWW: < http://www.mackenzieinstitute.com/Overseas_Terrorism_In_Canada.pdf> [accessed January 26th, 2008].
- WARK, Wesley (2005): Canada and the “War on Terror”. *Idea&s*, Vol. 2, No. 1, pp. 18-20. Dostupné na WWW: <http://www.ideasmag.artsci.utoronto.ca/issue2_1/idea_s02-wark.pdf> [accessed January 6th, 2008].

Westcoast Coalition for Human Dignity (2003): Facing Hate in Canada. Toronto: Canadian Race Relation Foundation. Dostupné na WWW: <<http://www.crr.ca/divers-files/en/pub/faSh/ePubFaShFacHateCan.pdf>> [accessed January 6th, 2008].